

Riera de Caldes

Santa Perpètua de Mogoda

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Riera de Caldes (08130 - Santa Perpètua de Mogoda)

Coordenades:

Latitud: 41.53314
Longitud: 2.18811
UTM Est (X): 432272
UTM Nord (Y): 4598262

Classificació

Número de fitxa 08260 - 182
Àmbit: Patrimoni natural
Tipologia Zona d'interès
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Observacions protecció: Bé catalogat, Ajuntament Santa Perpètua Mogoda
Accés Fàcil
Ús actual: Social
Titularitat Pública
Titular: Generalitat de Catalunya
Autoria de la fitxa Goretti Vila i Fàbregas
Data de registre de la fitxa: dj., 14/05/2009 - 02:00

Descripció

La riera de Caldes és el curs d'aigua més important que travessa el terme de Santa Perpètua de Mogoda, per la seva part oriental. El fet que la situació del terme de Santa Perpètua estigui al final de la conca d'aquesta riera, fa que totes les incidències aigües amunt, es reflecteixin en major o menor intensitat quan la riera travessa les terres de Santa Perpètua de Mogoda. La Riera de Caldes és un curs d'aigua mediterrani, per tant amb crescudes ràpides i a vegades podríem dir quasi sobtades del cabal. No sempre però va ser així.

Al segle XVII, les rierades comencen a ser un malson per a les infraestructures dels molins i de les hortes. En trenta anys, és a dir entre els anys 1675 i 1705, es va produir un canvi sobtat, que va quedar registrat en la documentació de l'època.

Història

Ressenya històrica extreta de Canyameres, 2009:

Les riuades a la riera de Caldes comencen a ser documentades al segle XVII; potser "lo any del diluvi", el 1617, marca la primera gran rierada de les que ben aviat canviaran el paisatge de la plana de Santa Perpètua i la Mogoda. La prova que les riuades no havien afectat de forma important els camps i les hortes dels voltants ho demostra que a la confessió en capbreu feta per Pere Climent propietari dels masos Camp, Diumer i Vidal (Can Vinyals) al comanador de l'orde de l'Hospital de Sant Joan de Jerusalem del dia 5/07/1604, constava una peça de terra d'extensió de ½ jornal de bous situada a l'horta d'en Banús, alou de la comanda hospitalera i de la parroquia de Santa Perpètua de Mogola, pro indivís.

Contràriament a la condeffió en capbreu que fan el dia 24 de juliol de 1784 Francesc Minguella Ferrer i la seva dona Maria Francesca Torres, propietaris de la "Climentia", els antics masos Camp, Diumer i Vidal, Can Vinyals), a favor del magnífic fra Nicolau Abril Descatllar, gran prior de Catalunya i comanador de l'Hospital de Sant Joan de Jerusalem a Barcelona. Esmenten que aquella peça de mig jornal de bous situat als horts d'en Banús confesada l'any 1604 (plana de Can Banús) "no se continua en esta confessió per trobarse ocupada casi del tot en lo albeo y arenal de la Riera de Caladas".

La gravetat creixent de les riuades tindrà a veure sobretot a la segona meitat del segle XVIII i XIX amb l'increment de la superfície cultivada i les desforestacions per plantar vinya a tota la conca de la riera de Caldes. També és a principis del segle XVIII que trobem les primeres referències per canalitzar l'aigua de la riera amb la construcció de defenses, sobretot des del Camí de Santa Perpètua de Mogola a Granollers en avall.

A mesura que avança el segle XVIII, hi ha més referències a les rierades, fins al punt que alguns dels contractes de masoveria dels masos del voltant de la riera de Caldes incorporaven una clàusula pels danys que pogués fer la riera. Fins i tot alguns van poder reduir les càrregues senyorials (rebaixar els censos de terres).

A la dècada dels anys 1777 i 1787 els desbordaments de la riera de Caldes van esdevenir un problema greu, sobretot per als que tenien més terra, la Cartoixa de Montalegre. Fermí Vinyals i Rovira, ja va explicar a la història de Santa Perpètua de Mogola la concòrdia de 1788 entre tots els propietaris veïns de la riera de Santa Perpètua i amb terres dins el mateix terme de Santa Perpètua de Mogola. La vinguda d'un enginyer, en Carles Francesc Cabré, enviat pel capità general de Catalunya, el comte "del salto", acabarà finalment el mes d'octubre en l'acord sobre per on ha d'anar el curs de la riera i com fer les parets i els espigons de defensa.

L'any 1788 marca l'inici de la intervenció humana, i de l'aplicació de la enginyeria civil per poder dominar els embats de la riera de Caldes. Una de les obres dutes a terme va ser la construcció de la "Paret Nova" entre la plana de la Creueta i la de Can Xiol, amb la prolongació amb un reforçat mur de 2m d'alçada i 4m d'amplada, restes del qual han estat novament trobats en les obres d'ampliació de l'autopista i parcel·lació industrial que s'ha fet al costat d'aquesta.

A mitjan segle XIX la riera de Caldes s'ha fet un pas tan ample que a l'escriptura de venda de la torre del Rector s'esmenta expressament: "Riera denominada de Caldas cuyo cauce se ha ensanchado extraordinariamente a expensas de dicha gleba y de la cual se cree haber quedado a la otra parte alguna porción que tambien se entiende comprendida en el presente traspaso". Aquesta venda coincideix amb la construcció de la paret Nova, entre les planes de la Creueta i Can Xiol, que significà la seguretat per les planes de Baix, "l'exemple del poble de Santa Perpètua de Mogoda d'aquell moment". Tot i que la riera va inundar aquest àmbit diverses vegades, la força de l'aigua era desviada per la paret i per tant no va tornar a alterar l'orografia de la zona.

Cap al 1884 el propietari de la torre del Rector va reforçar les proteccions de la seva propietat per evitar que la riera envestís contra ella, cosa que va provocar el recel de la gent del poble de Santa Perpètua perquè podia desviar la força de l'aigua cap a la riba dreta on hi ha el poble.

Inundacions i danys ocasionats per aquests:

1617. Probablement afecta al sistema de resclosa i rec de Mogoda I del molí de Santa Perpètua.

1678. Riuada que afecta al sistema de captació d'aigües del molí de Mogoda.

1703. Al rec del molí de Mogoda, al camí ral de Granollers, als horts de la banda Esquerra i al Gora de Mogoda.

1706. Al mes d'octubre riuades i fan malbé el rec molner de Mogoda.

1711. Va inundar quasi totes les terres per on passava el rec del molí de Mogoda. Per això amb consentiment dels propietaris el prior de Montalegre manà canviar el curs del rec del Molí.

1776. Inundació dels horts que queden coberts de sorra i pedres.

1777. Gran riuada que canvia el curs de la riera amenaçant la banda dreta.

1784. Pluses al gener i setembre que provoquen riuades.

1853. Documentada riuada.

1874. L'aiguat de Santa Tecla, Tecla inundació de tota la plana a banda i banda de la riera.

1908. Inundació de la plana de Baix.

1937. Accident de l'autobús Badalona-Sabadell a can Sabau.

1962. Riuades al Vallès, inundació de la plana de Baix.

1972. Inundació de la Plana?

Bibliografia

CANYAMERES, Esteve (2009). Masos, masies i masoveries. Estudi de l'agricultura de Santa Perpètua de Mogoda i Santiga (segles XI-XX). Edita: Ajuntament de Santa Perpètua de Mogoda. Pàg. 103-108.

